

Firma Tillig nabídla fanouškům velikosti TT na jaře roku 2023 pod katalogovým číslem 502500 zdařilou publikaci s celkem jednoznačně vypovídajícím názvem **Die Geschichte von Zeuke & BTTB**. Tato 235stránková kniha s tvrdou obálkou nabízí ohlédnutí do historie TT v NDR. Začíná návratem do druhé poloviny

40. let, kdy byl pan Werner Zeuke známý jako výrobce hraček a železnic ve velikost 0. V knize nechybí ani poutavé fotografie modelů či kolejí z tohoto období. Po několika stránkách se již čtenář ocitá v létech padesátých, kdy dochází k zahájení výroby modelové železnice TT. Zde se již dostáváme k hlavnímu tématu, jehož se kniha drží až do samého závěru.

Titul je rozdělen do několika hlavních kapitol, jejichž obsah je vždy chronologicky a přehledně poskládán. První, jednoduše nazvaná **Die Firmengeschichte**, vás provede vývojem firmy, dá vám nahlédnout do zákulisí tehdejšího vývoje a výroby, představí první modely a propagační materiály a samozřejmě nezapomene zmínit znárodnění v roce 1972. Závěr této části knihy na straně 43 se nese v duchu úpadku a konkurzu roku 1993.

Druhá kapitola **Die TT-Modelle** nabízí průřez výrobním programem od roku 1958. Texty jsou opět doplněny mnoha obrázky modelů, katalogových listů a kolejí. Vše je samozřejmě díky ilustracím protkané kouzelnou atmosférou, kterou snad každý pamětník (ano, i sebe už mezi ně počítám) pociťuje i dnes při prohlížení starých katalogů a příruček. U každého modelu je uveden rok jeho uvedení na trh a člověk až žasne, kolik nových vozidel třeba jen během prvních pěti let fungování firmy spatřilo světlo světa. Vzhledem k tehdejším technologickým možnostem je to dle mého názoru výkon úctyhodný. Tato kapitola je z pochopitelných důvodů asi nejobsáhlejší, končí stranou 117 novinkovým listem roku 1993, na němž je vyobrazena lokomotiva řady E 44, krátký nízkostěnný vůz do pracovního vlaku a dva dřevěné otevřené vozy.

Kapitola třetí – **Start-Programm, Sets, Zubehör** – je zaměřena na modely pro začínající malé železničáře, sety a příslušenství. Zde si lze prohlédnout jak nejjednodušší „hračkové“ sety s notoricky známými zjednodušenými lokomotivami Sergej a CC 7139 SNCF na pojezdu LVT a též 2osou párou BR 92, tak i soupravy pod hlavičkou programu Hobby, v nichž byly nabízeny plnohodnotné modely pro náročnější modeláře. Opomenut není ani přehled kolejiva, příslušenství a systém TT-Combi, v jehož rámci bylo možné postupně na předem připraveném „kobercí“ postavit malé domácí kolejiště. Zajímavý je také list s návrhem známého odnímatelného přestavnicku výhybek nebo studie z roku 1968, která představuje symetrickou výhybku a dvojitou kolejovou spojku. V textu je mimo jiné zmíněna dokonce jednoduchá křížovatková výhybka. Ovšem na rozdíl od prvních dvou zmíněných jsme se jí dodnes v TT nedočkali.

Čtvrtá kapitola **TT-Kataloge** je zaměřena na katalogy TT, počínaje výtiskem z let 1959/60 a konče opět rokem 1993. Přehledně jsou zde ukázány obálky katalogů, části jejich obsahu a vše doplňují tematické ilustrace, které určitě nejen mne vždy naprosto fascinovaly. Sám jsem se v dětství setkal pouze s katalogem na rok 1979, ale i ten sám o sobě byl přeplněn tolika ohromujícími informacemi, že jsem si s ním dlouho vystačil a opakovaně, třeba i několikrát denně, jsem jím listoval a hltal krásně vyobrazené modely a záběry z kolejí.

V páté kapitole **Ratgeber-Hefte** si lze prohlédnout příručky, plány kolejí a přílohu Der Anfang mit der TT-Bahn, vkládanou tehdy do některých balení. Celých 16 stran se věnuje příručce Modellbahnpraxis od čísla 1/1966 do čísla 15/1974. Z tohoto přehledu mne zase dětstvím provázal oranžový sešit Plány kolejí, u kterého jsem, stejně jako u výše zmíněného katalogu, rovněž strávil nespočet hodin a stále objevoval nové a nové okouzlující věci.

V šesté kapitole **Werbung** se podíváme na tehdejší propagaci modelové železnice, veletrhy, autory grafiky, loga, novinkové listy a návrhy balení modelů a setů. Se zmíněnou grafikou jsou spjata především dvě jména – Rolf Erlemann a Erwin Herrmann. I o nich je tu zmínka, neboť grafika byla nedílnou součástí propagace a vlastně tím jádrem – tím, co nás v katalogích vždy tak ohromovalo.

Pro mnohé čtenáře bude asi nejzajímavější sedmá kapitola **TT-Anlagen**. V té je možno se seznámit s fotografiemi doposud neznámými, byť třeba ze známých kolejišť, jejichž snímky byly používány v katalozích a která jsme při brouzdání katalogy tolik obdivovali. Jedná se především o kolejiště výstavní a veletržní. Jsou zde nové pohledy, díky nimž je možno si rozšířit obzory, jak vlastně to nebo to kolejiště pokračovalo, neboť tato otázka byla vždy jen předmětem naší fantazie a neomezené představivosti. Autoři nezapomněli ani na kolejiště představené divákům v NDR v televizním vysílání roku 1968. Zde si pro zajímavost dovoluji upozornit, že kolejiště stále existuje a na diskuzním fóru [TT-Board](#) má své vlastní vlákno s několika aktuálními fotografiemi. Podle komentáře švédského majitele, který kolejiště sehnal na bleším trhu ve Švédsku, a také podle zveřejněných snímků lze usoudit, že až na chybějící tovární budovu v pozadí a jeřáb ve stanici je kolejiště v původním a dosti zachovalém stavu. Podle všech indicií se jedná právě o ten konkrétní exemplář, který byl firmou Zeuke prezentován.

A konečné osmá kapitola **TT im Ausland** podhaluje, jak probíhala zahraniční spolupráce a jaké barevné varianty modelů zpravidla neexistujících předloh vznikaly. Zhlédnout tu je možno například Bobinu v barvách SJ nebo celozelenou Rosničku dánských drah. Není zde opomenuta ani spolupráce s tuzemskou firmou LPH, kterou tu reprezentuje snímek modrého Hektora ČSD i s krabičkou, na níž je mimo německého i český název modelu. Za zmínku stojí ještě jedna rarita – dvojitá elektrická lokomotiva řady WL sovětských drah, založená rovněž na klasickém pojezdu LVT. V knize je fotografie ručního vzorku slepeného z polystyrenových destiček (dnes se nachází v muzeu Tillig), jenž se ale nikdy do výroby nedostal, neboť dávat dvojitou lokomotivu do startovací sady pro začínající modeláře se nezdálo být ekonomické, což je pochopitelné.

Poslední obrázek knihy mnohé, stejně jako mne, zřejmě překvapí. Jedná se o novinkový list na rok 1969 s modely Zeuke určenými pro západoněmeckou firmu ROKAL. K realizaci této spolupráce však podle knihy nikdy nedošlo, a to údajně ze dvou příčin. Jednak byla spolupráce ze strany ředitele východoněmeckého hračkářského kombinátu zakázána, jednak upadla firma ROKAL do konkurzu. Nicméně krátkodobě zřejmě spolupráce fungovala, jak mi bylo sděleno v diskuzích, a modely evidentně existují, což tam bylo doloženo několika fotografiemi.

Knihu hodnotím velice kladně, neboť nabízí opravdu dostatečně komplexní přehled o vývoji velikosti TT ve Východním Německu. I mladším čtenářům, kteří se o modely začali zajímat až po zániku značky BTTB, poskytne dostatek informací, aby měli povědomí o tom, jak modely vypadaly v počátcích a jak se v rámci tehdejších možností měnily a inovovaly. Titul je vhodným doplněním díla Roba Dikkena **Zeuke & Wegwerth TT katalog**, který byl na [Trainmanii představen v říjnu 2016](#). Cena se u českých prodejců pohybuje zhruba kolem 1 200 až 1 300 Kč. Někoho by možná mohl odradit fakt, že je psán pouze v němčině, ale vězte, že i ti, kdo němčinou nevládnou vůbec, si zde najdou to své, nehledě na to, že v dnešní době již není takový problém si dílčí texty za pomoci překladáče převést do češtiny. Vzhledem k obrovskému množství obrázků však budou uspokojeni i ti zájemci, kteří se textům nebudou chtít věnovat vůbec.

